

می‌داد، به قتل برساند. گفته‌اند که پای وی در این حادثه زخمی شد و پیامبر ﷺ با آب دهان خویش آن را التیام بخشید.^۵

حارث در جنگ بدر* (سال دوم) حضور داشت و در پیکار احد* (سال سوم) در سن ۲۸ سالگی^۷ به شهادت رسید^۸ و فرزند وی به یادگار نگذاشت.^۹ اما بر اساس روایتی، حارث، تا زمان جنگ خندق* (سال پنجم)، زنده بود^{۱۰} و با دست خود بدن عمویش، سعد بن معاذ را غسل داد و به خاک سپرد.^{۱۱} ابن منده و ابونعیم نیز با اشاره به خبر فوق، شهادت در احد* را به حارث بن اوس بن رافع و مشارکت در قتل کعب را به حارث بن اوس نجاری نسبت داده‌اند.^{۱۲} محل دفن حارث مشخص نیست، اما به نظر می‌رسد همانند بیشتر شهدای نبرد احد، در همان مکان دفن شده باشد. (← شهدای احد)

۵. تاریخ الطبری، ج ۲، ص ۴۸۷-۴۹۰.

۶. انساب الاشراف، ج ۱، ص ۴۰۱؛ الاستیعاب، ج ۱، ص ۲۸۱؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹.

۷. الطبقات، ج ۳، ص ۳۳۴؛ الاستیعاب، ج ۱، ص ۲۸۱؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹.

۸. رجال الطوسی، ص ۳؛ نقد الرجال، ج ۱، ص ۳۸۲.

۹. الطبقات، ج ۳، ص ۳۳۳؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹.

۱۰. تاریخ الطبری، ج ۲، ص ۵۷۶؛ المنتظم، ج ۳، ص ۲۳۱؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹.

۱۱. الطبقات، ج ۳، ص ۳۳۰؛ امتاع الاسماع، ج ۱، ص ۲۵۴.

۱۲. اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹-۳۸۰.

بن هشام (م. ۲۱۸ق.)، تحقیق مصطفی السقاء و عبدالحفیظ شبلی و ابراهیم الیابری، بیروت، دار المعرفه، بی تا؛ الطبقات الكبرى: محمد بن سعد (م. ۲۳۰ق.)، به کوشش محمد عبدالقادر عطا، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۰ق؛ نقد الرجال: السید مصطفی التفرشی (قرن ۱۱)، مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث، ۱۴۱۸ق.

محمدرضا میرزایی

حارث بن اوس: از انصار و از شهدای احد

ابو اوس^۱ حارث بن اوس بن معاذ بن نعمان، تیره بنی عبدالاشهل، از اوس^۲ بود. هند بنت سماک بن عتیک، مادر حارث نیز به همان تیره نسب می‌برد.^۳ در پیمان برادری (سال اول)، پیامبر ﷺ میان حارث و عامر بن فهیره (آزاد کرده ابوبکر) عقد اخوت بست.^۴ حارث از جمله کسانی بود که در ربیع الاول سال سوم هجرت، همراه محمد بن مسلمه مأمور شد کعب بن اشرف را، از شاعران و بزرگان یهود بنی نضیر که با سرودن شعر، پیامبر ﷺ و مسلمانان را آزار

۱. الطبقات، ج ۳، ص ۴۳۷.

۲. انساب الاشراف، ج ۱، ص ۴۰۱؛ الاستیعاب، ج ۱، ص ۲۸۱؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۷۹.

۳. اسد الغابه، ج ۵، ص ۴۰۰؛ الاصابه، ج ۸، ص ۲۴.

۴. الطبقات، ج ۳، ص ۱۷۴، ۳۳۳؛ المعبر، ص ۷۳؛ انساب الاشراف، ج ۱، ص ۲۱۹-۲۲۰.

◀ منابع

الاستيعاب في معرفة الاصحاب: يوسف بن عبدالله بن عبدالبر (۳۶۸-۴۶۳ق.)، تحقيق علي محمد البجاوي، بيروت، دار الجيل، ۱۴۱۲ق؛
اسد الغابه في معرفة الصحابه: علي بن محمد بن الاثير (۵۵۵-۶۳۰ق.)، بيروت، دار الفكر، ۱۴۰۹ق؛
الاصابة في تمييز الصحابه: ابن حجر العسقلاني (۷۷۳-۸۵۲ق.)، به كوشش علي محمد معوض و عادل احمد عبدالموجود، بيروت، دار الكتب العلمية، ۱۴۱۵ق؛ امتاع الاسماع بما للنبي من الاحوال و الاموال و الحفدة و المتاع: احمد بن علي المقرئ (م. ۸۴۵ق.) به كوشش محمد عبدالحميد النميسي، بيروت، دار الكتب العلمية، ۱۴۲۰ق؛
انساب الاشراف: احمد بن يحيى البلاذري (م. ۲۷۹ق.)، تحقيق سهيل صادق زكار و رياض زركلي، بيروت، دار الفكر، ۱۴۱۷ق؛ تاريخ الطبري (تاريخ الامم و الملوك): محمد بن جرير الطبري (۲۲۴-۳۱۰ق.)، تحقيق محمد ابوالفضل ابراهيم، بيروت، دار احياء التراث العربي؛ رجال الطوسي: محمد بن حسن الطوسي (۳۸۵-۴۶۰ق.)، به كوشش جواد قيومي، قم، دفتر انتشارات اسلامي، ۱۴۱۵ق؛ الطبقات الكبرى: محمد بن سعد (م. ۲۳۰ق.)، به كوشش محمد عبدالقادر عطا، بيروت، دار الكتب العلمية، ۱۴۱۰ق؛
الكامل في التاريخ: علي بن محمد بن الاثير (۵۵۵-۶۳۰ق.)، بيروت، دار صادر، ۱۳۸۵ق؛
المحبر: محمد بن حبيب (م. ۲۴۵ق.)، به كوشش ايلزه ليختن شتيتير، بيروت، دار الافاق الجديدة، بي تا؛ المنتظم في تاريخ الملوك و الامم: عبدالرحمن بن علي ابن الجوزي (م. ۵۹۷ق.)، به كوشش محمد عبدالقادر عطا و

مصطفى عبدالقادر عطا و نعيم زرزور، بيروت، دار الكتب العلمية، ۱۴۱۲ق؛ نقد الرجال: السيد مصطفى التفرشي (قرن ۱۱)، مؤسسة آل البيت لاحياء التراث، ۱۴۱۸ق.

مصطفى صادقي

حارث بن عبدالمطلب: عموی پیامبر ﷺ

و حفرکننده چاه زمزم به همراه پدر

حارث بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف، فرزند ارشد عبدالمطلب* بود.^۱ اطلاق کنیه ابو حارث بر پدرش نیز بدان سبب است.^۲ مادر حارث، صفیه دختر جندب (جنیدب) بن حجیر بن حبيب، از قبيله بنی عامر بن صعصعه بود.^۳

حارث که هنگام حفر دوباره چاه زمزم تنها پسر عبدالمطلب بود، او را در این اقدام یاری کرد.^۴ آنان هنگام کندن، دو آهوی زرین را که طبق قولی، ساسان* (جد سلسله ساسانیان) به کعبه اهدا کرده بود^۵ و برخی دیگر دفائن

۱. انسب الاشراف، ج ۱، ص ۹۸؛ الاستيعاب، ج ۲، ص ۴۹۰؛ معجم قبائل العرب، ج ۱، ص ۲۲۹.
۲. المعارف، ص ۱۲۶؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۹.
۳. انسب الاشراف، ج ۱، ص ۹۸؛ اسد الغابه، ج ۱، ص ۳۹.
۴. الطبقات، ج ۱، ص ۶۶.
۵. السيرة النبويه، ج ۱، ص ۱۴۳؛ مروج الذهب، ج ۱، ص ۲۶۵-۲۶۶؛ دلائل النبوه، ج ۱، ص ۸۶.